

Yksisilmä, Kaksisilmä ja Kolmisilmä

Olipa kerran vaimo, jolla oli kolme tyttärtä. Vanhinta nimitettiin Yksisilmäksi, koska hänellä oli ainoastaan yksi silmä keskellä otsaa, toista Kaksisilmäksi, sillä hänellä oli kaksi silmää, ihan kuten muillakin ihmisillä, ja nuorinta Kolmisilmäksi sen vuoksi, että hänellä oli kolme silmää, niistä kolmas otsassa, kuten vanhimman sisaren. Mutta Kaksisilmää ei kärsinyt hänen äitinsä eikä hänen sisarensa, koska tuo oli yhden-näköinen, kuin muutkin ihmiset. He hänelle ärjäisivät: "sinä kaksisilmäinen et ole muita, tavallisia ihmisiä parempi, sinä et meidän joukkoomme kuulu." He lykkäsivät ja tuupivat häntä, antoivat hänelle huonoja vaatteita sekä syötäväksi ainoastaan mitä oli heiltä ruo'an loppuja jäänyt, ja tekivät hänelle kaikenmoista pahaa.

Eräänä päivänä Kaksisilmän täytyi aivan nälkäisenä mennä vuolta paimentamaan, sillä, sisaret olivat hänelle antaneet kovin vähän ruokaa. Tyttö istahti vainion pyörtänölle ja rupesi itkemään sekä itki siinä niin viljavat kyneleet, että kaksi pientä puroa tulvasi hänen silmistään, ja kun hän sitten suruissansa katsahti ylös-päin, havaitsi hän vieressään erään naisen, joka kysyi: "Kaksisilmä, mitäs itket?" Kaksisilmä vastasi: "onhan minulla itkemisen syytä! sillä koska minulla on kaksi silmää, kuten muillakin ihmisillä, vihaavat minua sekä äitini että sisareni, tuupivat minua nurkasta toiseen sekä antavat minulle huonoja vaatteita ja syötäväksi ainoastansa ruo'an jäännöksiä vähäsen. Tänään he niin peräti hiukan antoivat, että nyt vieläkin olen kovin nälissäni." Silloin sanoi tuo viisas vaimo: "Kaksisilmä, pyhi silmistäs kyneleet! minä sinulle neuvon annan. Sinun ei enään tarvitse nälkää kärsiä. Sano vain vuohellesi:

"Vuohi pieneni,
kata pöytäni!"

"kohta näet edessäsi kauniisti katetun pöydän, jossa on ruokaa, minkä-lajista vain mielesi tekee, ja niin paljon, kuin ikinä haluat. Kun olet tarpeeksi syönyt etkä enään pöytää tarvitse, sano vain:

"Vuohi pieneni,
korjaa pöytäni!"

"niin se heti katoaa näkyvistäsi." Näin puhuttuaan viisas vaimo läksi matkoihinsa. Mutta Kaksisilmä ajatteli: "täytyypä kohta koettaa; onko tuossa akan puheessa perää, sillä minun on kovin nälkä." Ja nytpä hän koetteeksi sanoi:

"Vuohi pieneni,
kata pöytäni!"

Tuskin hän tuon oli saanut sanotuksi, kun jo näki edesssänsä vähäisen pöydän katettuna valkoisella liina-vaatteella, jonka päälle sitten oli asetettu taltrikki, veitsi ja kahveli, hopealusikka sekä monellaisia herkullisia ruokia, jotka vielä olivat varsin lämpimät, juuri kuin vastikään kyökistä tuodut. Nyt Kaksisilmä luki niin lyhyen rukouksen, kuin suinkin muisti: "Jumala siunaa ruokani! Aamen!" ja istui ruo'alle sekä söi oikein halukkaasti. Ravituksi tultuansa sanoi hän, kuten tuo viisas vaimo oli opettanut:

"Vuohi pieneni,
korjaa pöytäni!"

Ja heti katosi pöytä kapineinensa. "Noh, tähän hupaista talous-tointa!" ajatteli Kaksisilmä ja oli varsin hyvillään.

Illalla vuohensa kanssa kotia palattuun havaitsi hän kivi-astiassa vähän ruo'an tähteitä, joita sisaret olivat häntä varten tuonne heittänehet, mutta eipä hän niitä maistanutkaan. Seuraavana päivänä meni hän taas vuohinensa ulos sekä jätti koskemata net muruset, mitä hänelle tarjottiin. Ensimmäisellä ja toisella kerralla eivät sisaret tuosta mitään piitanneet, mutta kun tämä oli tapahtunut useampia kertoja, jopa jo heräsi heissä huomio ja he sanoivat; "mikähän Kaksisilmää vaivannee? hänen ruokansa on aina koskemata, ja ennen hän kyllä söi kaikki, mitä hänelle annettiin; hän varmaankin nyt muualta saapi ruokaa." Nähdäksensä, mitenkä tuon asian laita oikeastaan oli, päätti Yksisilmä mennä mukahan, kun Kaksisilmä ajoi laiturille vuohensa, ja tarkasti ottaa vaaria, mitä sisar askaroitsi sekä toisiko joku hänelle ruokaa.

Kun nyt Kaksisilmä taas hankki lähteäksensä, meni Yksisilmä hänen luoksensa sanoen: "minä kanssas tulen, nähdäkseni, kaitsetko sinä uskollisesti vuolta ja

ajatko sen ruohoseen paikkaan." Mutta Kaksisilmä heti havaitsi Yksisilmän tuumat ja ajoi vuohensa pitkään ruohostoon sanoen: "tule, Yksisilmä! istutaampa tänne; minä tahdon sinulle laulaa vähäisen!" Yksisilmä halusta istui, sillä päivän helteessä pitkän matkan kuljettuansa oli hän kovin väsyksiin tullut, ja Kaksisilmä lauloi:

"Yksisilmä, valvotko?
Yksisilmä, nukutko?"

Silloin Yksisilmä ainoan silmänsä ummisti ja nukkui. Kun nyt Kaksisilmä näki sisarensa makaavan niin sikeässä unessa, ettei tuo saattanut mitään havaita, sanoi hän:

"Vuohi pieneni,
kata pöytäni!"

Ja istui pöydän äärehen sekä söi ja joi, kunnes tuli ravituksi. Sitten hän taas huusi:

"Vuohi pieneni,
korjaa pöytäni!"

Ja heti kaikki katosi. Kaksisilmä sisarensa nyt herätti sanoen: "sinä huono paimen olet, sillä olisihan vuohen sopinut juosta mihin hyvänsä sinun nukkuessasi; tule nyt, jo on aika mennä kotia." He sitten läksivät molemmat, mutta Kaksisilmä ei nytkään kotona ruokaa maistanut, eikä Yksisilmä tietänyt äidillensä sanoa syytä, miksikä ei sisar syönyt, vaan sanoipa puolustukseksensa: "nukuinhan minä tuolla ulkona." Seuraavana päivänä puhui äiti Kolmisilmälle: "tällä kertaa sinun täytyy mennä Kaksisilmän seurahan ja tarkasti katsoa, syökö hän siellä ulkona, sekä tuodaanko hänelle ruokaa ja juomaa, sillä toden tottakin hän salaa syönee ja juonee."

Nyt Kolmisilmä sisarensa luoksi meni sanoen: "minä kanssas tulen, katsomaan, kaitsetko vuohita huolellisesti ja ajatko ruohoiseen paikkaan." Mutta huomasipa Kaksisilmä, mitä sisarella oli mielessä, ja ajoi vuohen kau'as pitkään ruohostoon sekä sanoi: "istutaampa tänne, sisarueni, minä laulan sinulle pienen laulun." Kolmisilmä joka päivän helteestä ja matkastaan oli väsynyt, heti istumahan, ja Kaksisilmä rupesi laulamaan tuota entistä lauluansa, hyräellen:

"Kolmisilmä, valvotko?"

mutta kun hänen nyt olisi tullut laulaa:

"Kolmisilmä, nukutko?"

hän huomaamata laski:

"Kaksisilmä, nukutko?"

sekä lauloi edelleen:

"Kolmisilmä, valvotko?
'Kaksisilmä' nukutko?"

Silloin Kolmisilmältä kaksi silmää uneen vaipui, mutta kolmas, joka oli manaamata jäänyt, pysyi valveella. Kolmisilmä kuitenkin senkin ummisti, pettäöksensä sisartansa; mutta hän sillä kuitenkin vilkisteli ja saattoi sentähden varsin hyvin havaita kaikki. Kun nyt Kaksisilmä luuli sisarensa olevan unen helmoissa, lausui hän kuten ennenkin:

"Vuohi pieneni,
kata pöytäni!"

söi ja joi niin paljon, kuin jaksoi, sekä käski viemään pöytää taas pois, sanoen:

"Vuohi pieneni,
korjaa pöytäni!"

Mutta Kolmisilmä oli nähnyt kaikki tyyni. Sitten Kaksisilmä meni sisarensa luoksi ja herätti hänen, sanoen: "mitä! Kolmisilmä, näytät maar nukuksissa olleelta! Sinäpä oiva paimentaja! Tule nyt, mennäämpä kotia."

Kun olivat kotia tulleet, Kaksisilmä ruoan taas jätti koskemata, ja Kolmisilmä kertoi äidillensä: "nyt minä jo tiedän, miksikä tuo ylpeä pahanen ei mitään syö; laiturille tultuaan hän vuohelle vain sanoo:

"Vuohi pieneni,
kata pöytäni!"

ja heti on hänen edessään pöytä, johon on asetettu parhaimpia ruokia, paljon parempia kuin mitä meillä on täällä; ja tarpeeksi syötyänsä hän lausuu:

"Vuohi pieneni,

korjaa pöytäni!"

"Ja kaikki on taas poissa; minä kaiken näin varsin hyvin. Kaksi silmää hän minulta unehen lauloi, mutta kolmas, tuo otsani keskellä oleva, jäi onnekseni toki hereille." Tämän kuultuansa äiti kateellinen ärjäsi: "vai sinä parempaa tahdot, kuin mitä on meillä! Kyllä minä tuommoisen halun piankin sinusta karkoitan!" Hän otti nyt suuren kyökki-veitsen ja pisti sillä vuohta sydämmeen niin kovasti, että se kohta kaatui kuoliaksi. Kun Kaksisilmä tuon näki, hän kovin murheellisena läksi ulos sekä istahti vainion pyörtänölle, katkerasti itkemään. Silloin taas äkki-arvaamata tuo viisas vaimo seisoi hänen vieresssänsä kysyen: "miksikä itket, Kaksisilmä?" - "Onhan minulla itkemisen syytä," vastasi Kaksisilmä, "sillä äiti tappoi vuohen, joka, kun sanoin sille, kuten opetitte, minulle ruoka-pöydän valmisti joka päivä; nyt minun taas täytyy kärsiä nälkää ja puutosta." Virkkoi silloin viisas vaimo: "kuuleppas, Kaksisilmä! minä sinulle hyvän neuvon sanon: pyydä sisariltasi tuon tapetun vuohen sisälmykset ja kaiva net syvähän oven edustalle maahan, niin niistä sinulle onni syntyy." Vaimo sitten taas katosi, mutta Kaksisilmä meni kotia ja sanoi sisarille: "rakkaat sisareni, antakaa toki jotakin vuohestani minulle, empä muuta pyydäkkään paitsi sisälmykset." Tästä nyt sisaret nauramaan purskahtivat ja vastasivat: "kylläpä nuot saat, koska et muuta tahdo." Ja Kaksisilmä otti sisälmykset sekä hautasi net illalla vai-vihkaa tuon viisaan akan neuvon mukaan.

Seuraavana aamuna kun äiti ja tyttäret, herättyänsä, yhdessä menivät ulos, oli oven edustalla ihmeen ihana puu, jossa oli hopeiset lehdet ja niitten välissä kultaiset hedelmät, kaikki niin uhkeata, ett'ei kauniimpaa eikä komeampaa löytyisi maki mailmasta. Mutta mitenkä puu yöllä siihen oli tullut, sitä eivät muut tietäneet paitsi Kaksisilmä, joka ymmärsi että sen kasvaneen vuohen sisälmyksistä, sillä se seisoi juuri samassa paikassa, missä net olivat maahan haudattuna. Äiti nyt sanoi Yksisilmälle: "mene, lapseni, noutamaan puusta meille nuot omenat." Yksisilmä kiipesi nyt puuhun, mutta juuri kun hän aikoi kulta-omenan ottaa, luiskahti oksa hänen käsistään pois; ja näin tapahtui joka kerta, kun hän kättään kurkoitti hedelmää ottaaksensa, eikä hänen siis onnistunut saada yhtäkään omenaa, vaikka millä tavalla olisi koettanut. Silloin sanoi äiti: "Kolmisilmä! kiipeä sinä puuhun! sinä kyllä kolmella silmällä paremmin näet kuin Yksisilmä." Yksisilmä hyppäsi nyt alas, ja Kolmisilmä puuhun kiipesi, mutta

eipä ollut hänelläkään parempaa onnea; kulta-omenat aina väistyivät hänen edestänsä. Jopa äiti vihdoin tuli maltittomaksi ja kapusi itse tuonne, mutta kävipä hänen samoin kuin tyttärienkin, sillä aina vain omenaiset oksat taipuivat pois hänen edestänsä, ja hän tyhjää ilmaa jäi kourasemaan. Nyt sanoi Kaksisilmä: "minäkin kerran menisin koettamaan, ehkäpä minulla lienee parempi onni." Silloin sisaret vastasivat: "mitä sinä, kaksisilmäinen, siellä tekisit?" Mutta Kaksisilmä meni kuitenkin, eivätkä nuot kultaiset omenat enään väistyneetkään, vaan net ikään-kuin lähenivät hänen käsiänsä kohden, jotenka hän saattoi niitä poimia mielin määrin sekä tuoda alas puusta koko yö-liinallisen. Äiti net heti otti ja sen sijasta, että hänen ja sisarien olisi kiitokseksi tullut paremmin kohdella Kaksisilmää, he vain olivat kovin kateellisia siitä, että ainoastaan Kaksisilmä oli saattanut kulta-hedelmät poimia, sekä kiusasivat häntä vielä pahemmin kuin ennen.

Tapahtuipa kerta eräänä päivänä, jolloin kaikki kolme sisarta seisoi puun vieressä, että nuori ritari tuli ratsastaen. Silloin sisaret huusivat Kaksisilmälle: "joudu pian piilohon, ett'ei meidän tarvitse sinun tähtes hävetä," sekä nostivat vilppaasti tyttö paran päälle puun juurella olevan tyhjän tynnyrin ja lykkäsivät sen alle myöskin net kulta-omenat, jotka Kaksisilmä oli puusta tuonut. Kun ritari nyt ehti lähemmäksi, näkivät hänen olevan kauniin, uljaan miehen. Hän tuota ihanaa, hopea-lehtistä ja kulta-hedelmistä puuta ihaili sekä sanoi sisaruksille: "kenenkä oma on tämä ihana puu? joka minulle siitä oksan antaa, hän minulta pyytäköön mitä ikänänsä tahtonee." Silloin Yksisilmä ja Kolmisilmä vastasivat puun olevan heidän ja että he halustakin siitä hänelle oksan taittaisivat. He myös molemmat parastansa panivat, mutta turhaan, sillä oksat ja hedelmät yhä väistyivät pois edestä. Tätä nähdessään sanoi ritari: "tuopa kumma, että puu on teidän, eikä teillä toki ole valtaa sen vertaa, että edes yhden oksan siitä saisitte taitetuksi." He kuitenkin väittivät puun olevan heidän omansa; mutta sisarien puhussa Kaksisilmä tynnyrin alta vieritti kaksi kulta-omenaa ritarin jalkojen eteen, sillä häntä harmitti, että Yksisilmä ja Kolmisilmä siinä valehiansa laskivat. Ritari, omenat nähtyänsä, kummastui ja kysyi, mistä net siihen tulivat. Yksisilmä ja Kolmisilmä vastasivat, että heillä vielä oli sisar, mutta ett'ei tuo kehtaisi tulla näkyviin, koska hänellä oli vain kaksi silmää, kuten muilla tavallisilla ihmisillä. Ritari sanoi toki tahtovansa häntä nähdä ja huusi: "tule tänne,

Kaksisilmä!" Silloin Kaksisilmä rohkeasti riensi tynnyrin alta näkyviin, ja ritari varsin hämmästy hänen kauneudestansa sekä sanoi: "sinä Kaksisilmä varmaankin saatat tuosta puusta minulle oksan taittaa." - "Kyllä," vastasi Kaksisilmä, "siihen hyvin kykenen, sillä puu on minun," ja nyt hän puuhun kiipesi, taittoi varsin näpsästi ja vähällä vaivalla kauniin oksan, jossa oli hopeiset lehdet ja kultaiset hedelmät, sekä antoi sen ritarille. Tämä silloin sanoi: "mitäs tästä nyt tahdot, Kaksisilmä?" - "Oi," vastasi tyttö, "minä täällä kärsin janoa ja nälkää, surua ja tuskaa aamusta iltaan; jos ottaisitte minun mukahanne ja pelastaisitte minua kurjuudestani, tulisimpa oikein onnelliseksi." Silloin ritari Kaksisilmän nosti ratsunsa selkään ja vei hänet muassaan isänsä linnaan. Siellä hän tytölle antoi mitä ihanimpia vaatteita, ruokaa ja juomaa yltä kyllin, ja koska ritari sydämestään rakasti Kaksisilmää, meni hän hänen kanssaan vihille ja häitä sitten vietettiin suurella ilolla ja riemulla.

Kun nyt ritari uhkea oli mennessänsä vienyt Kaksisilmän, sisaret vasta oikein rupesivat kadehtimaan hänen onneansa. "Tuo ihmeellinen puu meillä toki vielä on," he ajattelivat, "ja vaikka emme saatakkaan sen hedelmiä poimia, pysää toki jokainen varmaankin meille, sen kauneutta ihailemaan, ja ken tietää, mitä onnen kukkia sitten puhkee meitä varten." Mutta seuraavana aamuna puu oli kadonnut ja siis heidän toivonsa mennyt mitättömiin; ja kun Kaksisilmä katsoi kamarinsa akkunasta, seisoi se hänen suureksi iloksensa siellä ulkona ja oli siis häntä seurannut.

Kaksisilmä kau'an eli onnellisena. Kerran sitten tuli kaksi köyhää vaimoa hänen luoksensa linnaan, almua pyytämään. Kaksisilmä, heidän kasvoihinsa katsahdettuaan, tunsu heidät kohta molemmiksi sisarikseen, Yksisilmäksi ja Kolmisilmäksi, jotka olivat joutuneet niin suureen kurjuuteen, että heidän oli käyminen ovesta oveen elatustansa kerjäämässä. Mutta Kaksisilmä toivotti heitä terve-tulleiksi, otti heidät huostaansa sekä teki heille hyvää vain, niin että he sydämestään katuivat, mitä ennen olivat nuorina tehneet pahaa Kaksisilmälle.

* * *